

vino, ki jih je društvo pripravilo skupaj z Zgodovinskim inštitutom SAZU v letih 1969-1972. Kot rezultat teh posvetovanj je društvo objavilo Program edicij virov za slovensko zgodovino (Ljubljana 1972).

Številne sodelavce je društvo pritegnilo v akcijo ob 50-letnici podpisa Arhivskega sporazuma z Avstrijo leta 1973. Društvo je o tem vprašanju pripravilo odprto pismo, ki so ga podpisali Svet jugoslovanskih akademij, Skupnost jugoslovanskih univerz, Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije, Zveza društev zgodovinarjev Jugoslavije ter vsa republiška in pokrajinska društva. Pismo, prevedeno v svetovne jezike, je društvo v nekaj sto izvodih razposlalo doma in v tujino, da bi strokovno javnost obvestilo o neizpolnjeni pogodbi. Želelo je opozoriti tudi jugoslovansko zunanje ministrstvo, da bi se zavzelo za vrnitev arhivov. Zelo odmevna akcija je gotovo pripomogla, da so se pogajanja o vračanju arhivov leta 1975 ponovno obnovila. Vrnjeno je bilo dosti gradiva, čeprav vračanje še ni dokončano.

Društvo je izdalo nekaj temeljnih publikacij v naši arhivistiki. Tako leta 1965 v sodelovanju z arhivi Vodnik po arhivih Slovenije in leta 1984 Vodnik po fondih in zbirkah v Sloveniji, ki je izšel v okviru serije, ki jo je izdala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije, leta 1989 je bil pripravljen še dopolnilni zvezek s popisom arhivskih fondov in zbirk, ki jih hranijo nearhivske institucije (v rokopisu). Sodelovalo je za slovenski del pri arhivski terminologiji jugoslovanskih narodov, ki jo je izdala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije leta 1972. Društvo je pripravilo načrt o sistematičnem izdajanju serije publikacij za približevanje arhivov in njihove dejavnosti širši javnosti ter serije učbenikov. V prvi sta izšli Arhivi (1969) in Arhivi v Sloveniji (1970), v drugi pa Arhivska tehnika (1972), Arhivistika (1973) in Zgodovina arhivov in arhivske službe (1976), v to serijo bi lahko uvrstili še Arhivsko gradivo po osvoboditvi (1977) in nekatere druge manjše objave referatov z zborovanj. Sredi 70. let je društvo osnovalo slovenski arhivski časopis Arhivi (doslej 16 letnikov) in Viri za slovensko zgodovino (6 zvezkov).

Arhivsko društvo je odigralo pomembno vlogo pri ohranitvi naše pisne dediščine, pri postavitvi arhivske službe, njenem usklajevanju in povezovanju v Jugoslavijo in v svet. Od ustanovitve smo sledili načrtom in razvijanju arhivske vede na domači arhivski praksi. V teh prizadevanjih je ustanovilo tudi strokovno revijo in ob njej povežalo delavce v vseh slovenskih arhivih.

Društvo je ves čas svojega delovanja opravljalo povezovalno nalogo. Po svojem članstvu tesno povezano z arhivi in delom na terenu je odkrivalo probleme in jih tudi reševalo. Lahko pa je o njih strokovno utemeljeno poročalo in bolj ali manj zainteresiralo ustrezne organe. Društvo je uspevalo z entuziazmom in strokovno avtoriteto svojih članov, kajti "društveno delo ne sloni na nobenih dekretih, temveč je vedno izraz prostovoljnega sodelovanja, ki v strokovnem društvu raste iz strokovne kvalifikacije in njene moralne avtoritete", kakor je na začetku delovanja društva povedal njegov prvi predsednik dr. France Škerl.

Predlagamo, da se Arhivsko društvo Slovenije za njegov prispevek k organiziranju arhivske službe in razvoj arhivske vede na Slovenskem ob 40-letnici njegovega delovanja odlikuje s častnim znakom svobode.

Govor predsednice ADS Milice Trebše Stolfa na XVI. zborovanju arhivskih delavcev na Ptuju, 27.-29. septembra 1995

Spoštovane kolegice in kolegi!

Vesela sem, da so se arhivskim delavcem Slovenije na 16. rednem zborovanju tu na Ptuju pridružili tudi dragi gostje - z ministrstva za kulturo RS samostojna svetovalka g. Milena Cerar župana mest pokroviteljev zborovanja Mestne občine Ptuj dr. Miroslav Lucič in občine Ormož g. Vili Trofenik kolega iz varaždinskega arhiva kot predavateljica pa tudi dr. Andrea Wettmann znanstvena sodelavka arhivske šole v Marburgu v Nemčiji.

Vsem prisrčen pozdrav in dobrodošli na tem delovnem srečanju v organizaciji ADS in tokratnega gostitelja odličnega soorganizatorja Zgodovinskega arhiva Ptuj.

Zakaj se je ADS odločilo za temo zborovanja SLOVENSKI ARHIVI IN JAVNOST? Utemeljeni razlogi so nas vodili v tako odločitev.

Arhivska kulturna dediščina postane "otipljiva" šele ko jo vidimo - skrita v arhivski škatlji je le še ena skrivnost, povezana s skrivnostnim poklicem arhivarja in togega zasledovanja zgodovine. Z drugimi besedami le s skrbno analizo naših arhivskih javnih programov bomo lahko našli pot do najširšega kroga ljudi, da bodo lažje razumeli čar, ki jim ga lahko nudi pogled v arhivsko kulturno dediščino. Arhivski delavci imamo mnogo daljšo in napornejšo pot uveljavljanja svoje stroke v javnosti od mnogih drugih poklicev. In tudi iskanju te poti je namenjeno naše zborovanje.

Mnogo vprašanj se pojavlja o naravi in temeljnem arhivskem delu, čemur bomo morali posvetiti tudi v raziskavah več pozornosti.

Znanstvene discipline, ki temelje izključno na zgodovinski in njej sorodnih vedah, ne zadoščajo več za uspešno vrednotenje bogastva arhivske dediščine, če naj zainteresiramo najširši krog, da bo znal pravilno ocenjevati in vrednotiti arhivsko kulturno dediščino. Javnost bomo morali maksimalno pravilno zainteresirati, če naj si pridobimo njihovo razumevanje in podporo našim programom predstavitev dela od raziskovalne do izobraževalne dejavnosti in seveda raznih vrst oblik in vsebin kulturnih akcij. Tudi tem prizadevanjem je namenjeno naše sedanje zborovanje.

Tehnike branja pisanja in matematike so doživele

v tem stoletju nesluten razvoj. Te spremembe so že začele vplivati tudi na spremembe dela v arhivskih zavodih in pri ustvarjalnih arhivskega gradiva.

Zanimanje za arhivsko gradivo kot sredstvo za zadovoljevanje neposrednih interesov uporabnikov bo najbrž že ostalo, zmanjšala pa se bo verjetno možnost učinkovitega izkoriščanja arhivskih virov če se ne bomo tudi arhivski delavci oddaljili le od vsesplošnega servisa ljudem v "postpismeni" dobi. Morali se bomo tudi sami učinkoviteje postaviti kot povezovalni element med uporabnikovimi potrebami, javnostjo in vsebino dokumenta. In tudi tem težnjam je namenjeno naše tokratno zborovanje.

Od učinkovitega sodelovanja med arhivi med strokami in javnostjo med potrebami stanjem in možnostmi, pa je odvisno kako uspešno bomo prehodili to neizbežno pot. Zato smo se zbrali tu da v prijetnem okolju staroste Ptuja strokovno spregovorimo o problemu ki dolgoročno ob pravilnem in učinkovitem pristopu sploh ni nerešljiv. Javnost v najširšem smislu besede moramo šele osvestiti, da se bo temeljiteje in odgovorneje zavedala bogastva ki se skriva v arhivskem gradivu in ga ohranjamo poznejšim rodovom kot dokaz o naši preteklosti in sedanjosti.

In tudi iskanju teh učinkovitejših načinov je namenjeno naše strokovno srečanje.

Milica Trebše-Štolfa



Priporočila in sklepi XVI. posvetovanja arhivskih delavcev na Ptuju od 27. do 29. septembra 1995 z naslovom Arhivi In javnost

NA PODROČJU VSAKDANJH STIKOV

1. Skupina za dokumentarno gradivo naj pripravi navodila za uporabo tistih osnovnih kategorij arhivskega gradiva, ki vsebujejo osebne podatke.

2. Za strokovno glasilo naj se pripravi prispevek o delu v čitalnicah, hkrati pa naj se preuči tudi delovni čas v čitalnicah.

PEDAGOŠKO DELO V ARHIVIH

1. Arhivi naj skupaj pripravijo ter ponudijo šolam in izobraževalnim ustanovam program spoznavanja njihovih ustanov in gradiva v njem.

2. V sodelovanju z zavodom za šolstvo naj Arhivsko društvo Slovenije organizira seminar za učitelje. Pri tem bi bila v veliko pomoč ustrezna zloženka, delovna mapa z delovnimi listi za posamezne stopnje zahtevnosti, s kopijami listin in drugih ustreznih kategorij gradiva.

3. Arhivsko društvo Slovenije naj izpelje izdelavo

videokasete kot učnega pripomočka s predstavivijo vseh slovenskih arhivov.

4. Arhivsko društvo Slovenije naj Zavodu za šolstvo Republike Slovenije predlaga pričetek pouka zgodovine kot samostojnega predmeta že v petem razredu.

PUBLICISTIČNA DEJAVNOST ARHIVOV

1. Revija Arhivi naj objavi referate, ki so bili že pripravljene kot gradivo za objavo arhivskih virov za 15. in 16. stoletje, o kategorijah arhivskega gradiva, ki so bili predstavljeni na enem izmed prejšnjih posvetovanj ter povzetke tujih izkušenj.

2. O problematiki objavljanja arhivskih virov naj Arhivsko društvo Slovenije pripravi posebno posvetovanje; v sodelovanju s sorodnimi znanostmi pa naj se pripravijo posebne smernice na tem področju arhivske dejavnosti.

3. Arhivsko društvo Slovenije naj organizira pripravo navodil oziroma smernic za pripravo in izdajanje inventarjev z osnovnimi elementi in arhivskih vodnikov glede na možne medijske oblike. Tudi o tem naj pripravi posvetovanje.

4. Arhivsko društvo Slovenije naj organizira pripravo in izdajo terminološkega slovarja, ki naj navaja arhivistične pojme, definicije pojmov, konkretne primere in osnovno literaturo.

5. Arhivsko društvo Slovenije naj skupaj s strokovnjaki sodeluje pri pripravi navodil za vključevanje slovenskih arhivov v mednarodne računalniške mreže.

6. Arhivsko društvo Slovenije naj organizira pripravo in izdajo bibliografije publikacij, ki so jih izdali slovenski arhivi od leta 1982 dalje.

RAZSTAVNA DEJAVNOST

1. Pri vsakršni razstavi naj bo izdana vsaj zloženka s seznamom razstavljenih dokumentov.

Pri obravnavi te problematike so se pojavila različna mnenja, usklajevanje pa zaradi pomanjkanja časa ni bilo mogoče.

Ta mnenja so:

a. Ali so razstave za promocijo arhivov res koristne in če so, kje je zgornja meja, do katere je še koristna poraba časa in finančnih sredstev?

b. Ali naj bodo razstavni katalogi brezplačni ali naj jih prodajamo?

c. Ali naj se za oblikovanje razstave najame oblikovalca, ali naj pa jo postavi arhivist sam?

d. Splošna ugotovitev okrogle mize je bila, da so vsebina razstave, število eksponatov, razstavni prostor, predvsem pa finančna sredstva tisti elementi, ki vplivajo na njeno končno podobo.

Ta povzetek zaključkov okroglih miz o posameznih dejavnosti v arhivih je pripravil Lojz Tršan na podlagi poročil Darinke Drnovšek, Eme Umek, Nade Jurkovič, Janeza Kopača, Aleksandre Pavšič Milost, Slavice Tovšak in Milice Trebše Štolfa.

Lojz Tršan